

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

Základní škola a mateřská škola Jesenice, Školní 323, 270 33 Jesenice

2024/2028

Zpracovala: Mgr. Lenka Valešová

Datum: 29. 12. 2023

Obsah školní preventivní strategie:

1. Zdůvodnění potřeby MPP	3
1. 1 Charakteristika školy	3
1. 2 Současný stav problematiky	4
1. 3 Měření efektivity a monitoring	5
2. Cíl	6
2. 1 Vymezení cílové populace	7
2. 2 Metody a formy	7
3. Okruhy prevence	7
3. 1 Specifická a nespecifická prevence	7
4. Personální zajištění prevence, financování prevence	9
4. 1. Preventivní tým pro řešení rizikového chování ve škole:	9
5. Spolupráce s rodiči a jinými organizacemi	10
6. Hodnocení	11
7. Platná legislativa	12
8. Závěr	13

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Program proti šikanování

Příloha č. 2 – Krizový plán

1. ZDŮVODNĚNÍ POTŘEBNOSTI ŠPS

Nemalé části dětí a mládeže se nedaří z různých důvodů vyrovnat se přiměřeně a zodpovědně s osobními a sociálními požadavky, konflikty, školními problémy a různými náročnými životními situacemi. Na zvládnání těchto náročných životních situací připravuje děti a mladistvé zejména zdravá rodina, předávající morální a duchovní hodnoty, obecnou slušnost a úctu k druhému, vnímavý a laskavý vztah k okolnímu světu. Nemalou měrou se na vývoji dítěte podílí i školní prostředí. Školní preventivní strategie je jedním z nástrojů, který se zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik směřujících k následným rizikovým projevům v chování žáků.

Školní preventivní strategie (ŠPS) je dlouhodobý program primární prevence rizikových projevů chování žáků. Je zařazen do školního vzdělávacího programu a slouží jako podklad pro zpracování ročního Minimálního preventivního programu školy.

Podporuje zdravý životní styl, pomáhá jedincům z ohrožených skupin při ochraně jejich lidských práv, usiluje o snížení výskytu rizikového chování žáků. Je zaměřený především na primární prevenci proti záškoláctví, násilí, šikaně a kyberšikaně, proti užívání návykových látek, kriminalitě a vandalismu, proti netolismu, rasismu a dalších projevů rizikového chování.

1.1 Charakteristika školy

Základní škola v Jesenicích nepatří mezi školy velké. Naši školu navštěvuje každoročně cca. 200 žáků převážně z okresu Rakovník a Louny. K ZŠ patří také MŠ. Škola má 42 zaměstnanců z toho 33 pedagogických zaměstnanců. ZŠ je školou pavilonovou, má velkou zahradu, dílny, jídelnu, družinu a venkovní sportoviště, které je veřejně přístupné. Toto sportoviště je dětmi hojně navštěvováno nejen o velké přestávce a přestávce na oběd, ale i v odpoledních hodinách a o víkendech. MŠ má samostatnou budovu se zahradou. Rizikovými místy jsou toalety, prostor před tělocvičnou a méně frekventované chodby jako např. chodba před dílnou. Z venkovních prostor je to zejména zákoutí před vstupem do školní zahrady a volné prostranství za tělocvičnou a školní jídelnou.

Neméně důležitým prvkem je školní prostředí, ve kterém žáci tráví většinu času stráveného ve škole. Chceme, aby se žáci tvořivěji podíleli na vytváření prostředí, jeho výzdobě a udržování pořádku. Žáci jsou vedeni ke spoluzodpovědnosti, dostávají prostor k vlastní realizaci svých nápadů na výzdobu školy, třídy. Soustředíme se též na zlepšení estetického prostředí školního areálu včetně školní zahrady, sportoviště a okolí školy.

1.2 Současný stav problematiky

Analýza problematiky rizikového chování žáků naší školy vyplývá ze zkušeností naší školy z předchozích let a také z anonymního průzkumu týkajícího se rizikového chování, který na naší škole každoročně probíhá a je zpracováván metodikem prevence.

Situace na naší škole vychází z jejího charakteru jejích materiálních a finančních možností, ale zároveň také z aktivního přístupu všech zúčastněných, kteří svým přístupem vytváří na škole příjemné klima. To se významně podílí na výsledcích práce našich žáků. Přesto zaznamenáváme výskyt rizikového chování žáků také na naší škole. Každoročně řešíme několik případů. Všechny tyto případy byly řešeny ředitelem školy, metodikem prevence, výchovným poradcem, třídním učitelem, rodiči jednotlivých žáků a přirozeně s žáky samotnými. Intervenční práce s jednotlivci i třídními kolektivy je zaměřena na utváření kladných sociálních vazeb.

Počet řešených případů rizikového chování žáků v šk. roce 2021/2022

Typ rizikového chování	Počet případů
Špatné vztahy mezi žáky	10
Ostrakizace (vyloučení jednotlivce z kolektivu)	1
Šikana (záměrné opakované psychické a fyzické ubližování)	4
Kyberšikana	4
Projevy rasismu a xenofobie	1
Slovní a fyzické útoky na zaměstnance školy	3
Záškoláctví	0
Podezření na skryté záškoláctví	0
Rizikové chování ve sportu, dopravě	0
Rizikové sexuální chování a nevhodné projevy sexuality	2
Sebepoškozování	0
Kriminální chování, přestupky, provinění, trestné činy	2
Zanedbávání, týrání dítěte	2
Užívání tabáku	1
Užívání alkoholu	0
Užívání nelegálních návykových látek	0
Nelátkové závislostní chování	3

Počet řešených případů rizikového chování žáků v roce 2022/2023

Typ rizikového chování	Počet případů
Špatné vztahy mezi žáky	12
Ostrakizace (vyloučení jednotlivce z kolektivu)	0
Šikana (záměrné opakované psychické a fyzické ubližování)	2
Kyberšikana	0
Projevy rasismu a xenofobie	0
Slovní a fyzické útoky na zaměstnance školy	3
Záškoláctví	0
Podezření na skryté záškoláctví	0
Rizikové chování ve sportu, dopravě	0
Rizikové sexuální chování a nevhodné projevy sexuality	2
Sebepoškozování	0
Kriminální chování, přestupky, provinění, trestné činy	2
Zanedbávání, týrání dítěte	0
Užívání tabáku	2
Užívání alkoholu	0
Užívání nelegálních návykových látek	0
Nelátkové závislostní chování	0

1.3 Měření efektivity a monitoring

Jednotlivé akce budou vyhodnocovány průběžně – formou dotazníků, hodnocení jednotlivých realizátorů, rozhovorů – vytvoření zpětné vazby žák – pedagog.

Za zpracování hodnocení v jednotlivých třídních kolektivech zodpovídá vždy realizátor jednotlivých akcí. Vyhotovené hodnocení jednotlivých akcí je předáváno metodikovi prevence.

Při hodnocení se realizátor zaměří zejména na následující faktory:

- adekvátnost - odpovídá věku a psychosociální úrovni žáků
- počet zapojených žáků do programu
- získané praktické znalosti a sociokulturní dovednosti dětí
- používané metody a formy prezentace programu (upřednostňujeme zážitkové a interaktivní metody a formy)
- časovou dotaci

Významným ukazatelem je také nárůst či pokles přestupků a kárných opatření.

2. CÍL

Z šetřených případů v předchozích školních letech vyplývá, že je nutné nadále se zaměřit zejména na **prevenci nevhodného, drzého a neohleduplného chování žáků nejen vzájemně mezi žáky samotnými, ale též vůči pracovníkům školy**. Při realizaci programu budeme usilovat o snížení četnosti výskytu těchto nežádoucích jevů o 10%.

Z dlouhodobého hlediska usilujeme především o:

- zaměření se na komunikační dovednosti, zlepšení sebeovládání, sebezpoznání, dodržování stanovených pravidel, schopnosti týmové spolupráce, vzájemné ohleduplnosti, umění vyrovnat se zodpovědně s náročnými životními situacemi, zvládnutí úzkosti a stresu, formování postojů, rozvoj tvořivosti a vytváření pozitivního sociálního prostředí a vazeb
- spolupráci žáků a pracovníků školy při vytváření podnětného sociálního klimatu školy (rozvoj humanistických postojů – úcty, důvěry, snášenlivosti)
- vychovávání žáků ke správným hodnotám a k občanské a právní odpovědnosti
- posílení a rozvíjení dovedností žáků, které vedou k odmítání všech forem sebeustrukce, projevů agresivity a porušování zákona
- zároveň budeme podporovat zdravý životní styl žáků
- prohlubování spolupráce s rodiči, odbornými institucemi a širokou veřejností v oblasti rizikového chování
- naplňování Minimálního preventivního programu školy pro daný školní rok
- motivace pedagogů a další vzdělávání pedagogů v oblasti prevence

Soustředíme se také na sledování sociálního klimatu ve škole, na vztahy v jednotlivých třídních kolektivech. Neméně důležité je včasné vyhledávání projevů rizikového chování, umění na vzniklé situace reagovat, vyhledat a poskytnout pomoc. Naším úkolem je podchytit i žáky se specifickými vývojovými poruchami a se specifickými poruchami učení a chování. Přičemž cílem je minimalizovat rizika vzniku výchovných a výukových problémů.

2.1 Vymezení cílové populace

Minimální preventivní program ZŠ Jesenice klade důraz na aktivní zapojení žáků ze znevýhodněného sociálního prostředí a na žáky s výukovými a výchovnými obtížemi a vztahovými problémy. Program zahrnuje všechny žáky, tzn. i žáky bezproblémové, kteří mohou být osobním příkladem a mohou na dětský kolektiv pozitivně působit. Cílovou skupinou jsou **v následujících letech zejména žáci samotní.**

2.2 Metody a formy

Při realizaci ŠPS budeme upřednostňovat metody a formy, které podporují přímé zapojení žáků do jednotlivých aktivit. V hojné míře budeme používat interaktivní, prožitkové a sebezkušenostní formy. K tomu je přizpůsobeno i vybavení školy interaktivními tabulemi.

Vzhledem k tomu, že budeme usilovat zejména o snížení výskytu nevhodného chování a vytváření a podporu pozitivních sociálních vazeb v třídních kolektivech, zaměříme svou pozornost zejména na sociální hry, skupinové práce ve třídě, výjezdní akce (exkurze, výlety třídních kolektivů, vycházky, kurz 6. ročníku) soutěže, společenské akce a činnosti podporující rozvoj komunikativních dovedností. Především výjezdní akce nám nabízí možnost monitorovat chování žáků v neformálním prostředí.

Neopomeneme ani tradiční metody jako např. výklad, přednášky, besedy, využití videoprogramů, individuální získávání informací (volný přístup k internetu, žákovská knihovna). Již tradičně připravujeme Den zdravého životního stylu, do jehož náplně zařazujeme vždy aktivity podporující zejména specifickou prevenci. Nově budeme podporovat vzájemné supervize pedagogických pracovníků ve výuce.

3. OKRUHY PREVENCE

3.1 Specifická a nespecifická prevence

Prevenčí rozumíme veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům rizikového chování, případně minimalizovat negativní dopad takového chování, včetně dalšího šíření.

Nosným prvkem našeho programu je **specifická primární prevence**. Jsou to aktivity, které jsou zaměřeny na omezování výskytu jednotlivých typů rizikového chování. V letošním školním roce se budeme soustředit na výběr aktivit, forem a metod, které budou podporovat zejména potlačování projevů nevhodného, agresivního chování mezi žáky, budou podporovat sociální

dovednosti žáků, vznik a rozvoj pozitivních sociálních vazeb v jednotlivých třídních kolektivech a povedou k podpoře příznivého školního klimatu.

Jednotlivé okruhy prevence:

- Šikana mezi žáky
- Šikana učitelů
- Záškoláctví
- Rasismus, xenofobie
- Kriminalita
- Sexuální výchova, HIV/AIDS
- Extremismus
- Netolismus
- Gambling
- Domácí násilí
- Týrání a zneužívání
- Poruchy příjmu potravy
- Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě

Nespecifická primární prevence je nedílnou součástí celého systému prevence, jde o volnočasové aktivity určené nejširším vrstvám dětí a mládeže, umožňující harmonický rozvoj osobnosti jedince, včetně možnosti rozvíjení nadání, zájmů a pohybových a sportovních aktivit. Škola disponuje bohatou nabídkou mimoškolní zájmové činnosti. Žáci si mohou vybrat z řady zájmových kroužků. Do kroužků se každoročně zapojují více než dvě třetiny žáků. V odpoledních hodinách mohou žáci využít i nabídku činností školní družiny.

Prevence prováděná izolovaně na základě množství jednotlivých akcí nepřináší dle našich zkušeností velký užitek, proto systematicky zahrnujeme prvky prevence (dle ŠVP a v souladu se šk. řádem) do jednotlivých vyučovacích předmětů a preventivní aktivity vzájemně koordinujeme v tematických plánech jednotlivých předmětů. Za tímto účelem je vytvořen tým pedagogů, tvořený ředitelem školy, výchovným poradcem, školním metodikem prevence, koordinátorkou EVVO, vyučujícími VkZ a VkO. Každý vyučující si vytváří učební plán, ve kterém je problematika rizikového chování zakomponována.

4. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNĚÍ PREVENCE, FINANCOVÁNÍ

S ŠPS, MMP, Programem proti šikanování a s Krizovým plánem jsou všichni pracovníci seznámeni v rámci zahájení školního roku. Na třídní schůzce v měsíci září bývají s výše uvedenými dokumenty seznámeni i rodiče žáků.

Pokud má být program úspěšně realizován, je důležité další vzdělávání pedagogických pracovníků. V rámci časových možností se zúčastní jednotlivci odborných přednášek a seminářů, pořádaných institucemi a organizacemi, které zajišťují vzdělávání v aktivitách prevence rizikového chování (dle nabídky okresního koordinátora, PPP, OHS. apod.) Jednotlivé semináře budou časově konkretizovány dle nabídky jednotlivých organizací v průběhu školního roku.

Metodik prevence bude o průběhu realizace MPP na pedagogických radách pravidelně informovat. Zároveň seznámí pedagogický sbor s „novinkami“ v oblasti primární prevence. (Např. nabídne nové metody a formy práce s žáky, nabídne materiály a jiné podklady pro jejich práci v této oblasti).

Za koordinaci preventivních aktivit na ZŠ v Jesenici zodpovídá metodička prevence Mgr. Lenka Valešová. Materiální, personální, časové a další podmínky pro realizaci preventivních aktivit vytváří ředitel školy Mgr. Petr Koníř. Metodik prevence úzce spolupracuje s vedením školy, výchovnou poradkyní Mgr. Miroslavou Peterovou, třídními učiteli a podle aktuální potřeby s ostatními odborníky, jako např. s okresní koordinátorkou, PPP Rakovník, případně dětským lékařem apod.

Při realizaci programu využívají vyučující nabídku knihovny. Nabídka knihovny a videotéky je pro potřeby ŠMP, ostatních pedagogů, žáků i rodičů průběžně aktualizována. Stejně tak je aktualizován i propagační materiál na informační tabuli.

Jednotlivé aktivity budou financovány zejména z celkového rozpočtu školy.

4.1 Preventivní tým pro řešení rizikového chování ve škole:

Pokud se objeví problémy na úrovni selektivní či indikované prevence (zvýšený počet negativních jevů v jednotlivých třídních kolektivech či u jednotlivců), projedná škola tuto situaci v preventivním týmu, který rozhodne o dalším postupu řešení obtíží (např. osloví-li škola PPP, nebo přizve externistu v oblasti prevence, nebo zda je možné situaci řešit vlastními silami).

Preventivní tým tvoří: ředitel školy, metodička prevence, výchovná poradkyně, třídní učitel

- šetří jednotlivé případy rizikové chování žáků na úrovni všeobecné a selektivní prevence, stanovuje další postup (selektivní a indikovaná prevence)
- řeší situaci s třídním kolektivem
- jedná s rodiči žáků
- jedná s Policií ČR, PPP, odborem sociální péče o dítě, psychologem, dětskou lékařkou

Ředitel školy – sleduje efektivitu prevence rizikového chování.

Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti zákonných zástupců, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod.

Výchovný poradce – společně s třídními učiteli řeší výchovně – vzdělávací problémy žáků, na základě diagnostiky poruch učení a chování podává se souhlasem rodičů žádost o vyšetření žáků v akreditovaných zařízeních.

Hlavní úkoly výchovné poradkyně:

- péče o žáky s výukovými potížemi a zdravotním postižením
- péče o žáky s výchovnými problémy
- spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně pedagogickými centry a střediskem výchovné péče
- spolupráce při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů
- poradenská činnost v oblasti volby povolání, přestup na 2. stupeň ZŠ, víceletá gymnázia
- péče o vzdělávání žáků mimořádně nadaných
- poradenská činnost pro rodiče
- spolupráce se školním metodikem prevence

Školní metodik prevence - pomáhá žákům i rodičům řešit problémy, které souvisejí s rizikovým chováním. Vytváří Minimální preventivní program, Krizový plán, Školní program proti šikanování apod.

Hlavní úkoly metodika prevence:

- poradenská činnost – poradenství pro žáky i rodiče, zajištění péče odborného pracoviště
- informační činnost - zajištění besed, přednášek, seminářů, prevenčních programů
- metodická a koordinační činnost
- spolupráce s vedením školy, tř. učiteli, výchovným poradcem a odbornými organizacemi

Pedagogové – věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, informují o aktuálním sociálním klimatu tříd, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Třídní učitel je v kontaktu se zákonnými zástupci žáků své třídy zejména prostřednictvím komunikačního systému Bakaláři, třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace.

5. SPOLUPRÁCE S RODIČI A JINÝMI ORGANIZACEMI

Škola se bude snažit navázat na základy spolupráce s rodiči, jimž bude např. určena beseda s odborníkem v oblasti rizikového chování. Osvětová činnost pro rodiče v oblasti prevence problémů ve vývoji a výchově mládeže bude prováděna i nadále především v rámci třídních schůzek.

Rodičům budou poskytovány informace o:

- MPP (v rámci třídních schůzek)
- nabídky možností smysluplného využití volného času dětí
- zajištění možnosti půjčování odborné literatury o návykových látkách

Konzultační hodiny

Výchovný poradce - Mgr. Miroslava Peterová - po domluvě

Metodik prevence: Mgr. Lenka Valešová - po domluvě

Třídní učitelé: po domluvě

Spolupráce s ostatními odborníky, institucemi a nestátními zařízeními.

Využití možnosti spolupráce se všemi subjekty, které se v rámci okresu zabývají protidrogovou problematikou.

- Okresní metodik prevence, krajský koordinátor
- PPP Rakovník
- Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Rakovník
- OSPOD MÚ Rakovník
- Pedagogické centrum Střední Čechy, středisko Rakovník
- DDM – Rakovník
- Policie ČR

ŠMP vede evidenci o institucích, organizacích a odbornících, zabývajících se problematikou rizikového chování.

6. HODNOCENÍ

Evaluaci školní preventivní strategie a minimálního preventivního programu vyhotovuje školní metodik prevence ve spolupráci s ostatními realizátory programu. Sledovat budeme zejména **naplnění cíle programu**.

Jednotlivé akce budou průběžně vyhodnocovány. Toto hodnocení vypracuje osoba zodpovědná za realizaci dané akce. Své poznatky sdělí metodikovi prevence. Průběžné hodnocení akcí bude podkladem pro celkové hodnocení úspěšnosti celé ŠPS školy, kterou vypracovává metodik prevence, a bude významným podnětem pro tvorbu následujícího minimálního plánu prevence a školní preventivní strategie. Hodnocena bude též samotná realizace jednotlivých akcí. Hodnocení jednotlivých akcí je podkladem pro celkové hodnocení úspěšnosti programů. Efektivní akce budou zařazeny i do následujících programů prevence. S hodnocení seznámí metodik prevence pedagogický sbor na nejbližším zasedání pedagogické rady.

Programy nespécifické prevence by existovaly a byly žádoucí i v případě, že by rizikové chování neexistovalo. Domnívám se, že hodnocení těchto akcí není významné pro účely tvorby a hodnocení školní preventivní strategie a minimálních preventivních programů naší školy.

7. PLATNÁ LEGISLATIVA

Školní preventivní strategie byla vypracována v návaznosti na:

- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT č.j. 21291/2010-28.
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školských zařízeních.
- Metodický pokyn ministra školství a mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. 24 246/2008-6.
- Zákon č. 379/2015 Sb., k ochraně pře škodami způsobenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami
- Vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních a její novely č. 116/2011 Sb.

- Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT-21149/2016)
- Národní strategie protidrogové politiky na období 2019 až 2027.
- Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v aktuálním znění
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019/2021.“

8. ZÁVĚR

Školní preventivní strategie ZŠ Jesenice je základní verze našich aktivit, které se podílejí na problematice prevence rizikového chování, s kterými se současný svět potýká. Přispívá k výchově mladé generace, která poté dokáže čelit nástrahám doby samotné.

V Jesenici 29. 12. 2023

Mgr. Lenka Valešová
školní metodik prevence

Základní škola a mateřská škola Jesenice, Školní 323, 270 33 Jesenice

Program proti šikanování

Zpracovala: Mgr. Lenka Valešová

Datum: 20. 8. 2013

Obsah:

- I. Charakteristika šikany
- II. Projevy šikany
- III. Cíle programu
- IV. Postupy šetření a řešení šikany
- V. Výchovná opatření
- VI. Spolupráce s rodiči
- VII. Spolupráce s institucemi
- VIII. Obecné kompetence
- IX. Evaluace
- X. Závěr

Přílohy:

Seznam doporučené literatury

Znaky šikanování

Doporučení rodičům

I. Charakteristika šikany

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat jedince, případně skupinu jedinců. Pro vztah, který označujeme za šikanování, je příznačná naprostá asymetrie sil, kdy mocnější zneužívá slabšího a pošlapává jeho práva. V právní praxi bývá pojem šikany používán jako synonymum pro úmyslné jednání, které je namířené proti subjektu a které útočí na jeho lidskou důstojnost. Spočívá v **cílených a opakovaných** fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině subjektů, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

S programem proti šikanování jsou na počátku školního roku seznámeni pedagogové, žáci i rodiče. Pedagogové jsou seznámeni s programem na zahajovací poradě ped sboru metodikem prevence, žáci a rodiče prostřednictvím třídního učitele na úvodní třídní hodině a první třídní schůzce rodičů.

II. Projevy šikany

Jak poznáme, že se jedná o šikanu?

Šikana má ve svých projevech velice různou podobu. Rozlišujeme tři základní formy šikanování:

- a) **Verbální šikana**, přímá a nepřímá - psychická
slovní útoky v podobě nadávek, pomluv, výsměchu, vyhrožování či ponižování, povyšování se nad jedince, posměšné poznámky na adresu jedince, kybershikana
- b) **Fyzická šikana**, přímá a nepřímá
fyzické útoky v podobě bití, honění, strkání, šťouchání, kopání apod., ale i krádeže a ničení majetku
- c) **Směšená šikana** – kombinace verbální a fyzické šikany

III. Cíle programu

Cílem programu je:

- minimalizovat výskyt šikany
- šetřit, řešit šikanu
- následně pracovat se třídou.

Krátkodobé cíle:

- poskytovat žákům dostatečné množství informací týkající se šikany s ohledem na jejich věk a sociální vyspělost
- zmapování úrovně vědomostí o šikaně mezi žáky i učiteli, VkZ, VkO
- diagnostikování výskytu šikany na škole formou dotazníkového šetření

- složení užšího realizačního týmu (výchovná komise) – třídní učitel, školní metodik prevence, výchovný poradce, vedení školy
- informovat žáky a rodiče o možnostech pomoci
- vytipování rizikových míst a jejich sledování – WC, chodby, třídy během přestávky, hřiště atd.

IV. Postupy šetření a řešení šikany

Pedagogický pracovník musí šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen trestných činů) vydírání (§ 235), omezování osobní svobody (§ 213), útisku (§ 237), ublížení na zdraví (§ 221-224), loupeže (§ 234), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (zvláště § 197a), poškozování cizí věci (§ 257), znásilnění (§ 241), kuplířství (§ 204) apod. Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§168, 167 trestního zákona).

Odhalení šikany bývá obtížné. Významnou roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků. Strach vytváří obvykle prostředí „solidarity“ agresorů i postižených. Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování. Existuje rozdíl mezi vyšetřováním počátečních a pokročilých stádií šikanování.

Pro vyšetřování šikany (se standardní formou) lze doporučit následující strategii:

1. V případě podezření, že žákovo chování nese znaky šikany, osloví pedagog neprodleně další kolegy, prvotně třídního učitele. Sdělí jim výsledky svého pozorování.
2. Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, metodikovi prevence a výchovnému poradci. Ředitel přijme informaci o šikanování (od pedagoga, žáka, rodičů či jiného dospělého) a svolá výchovnou komisi. Ta na základě shromážděných informací navrhne další postup vůči obětem, agresorům i třídě jako celku. Ředitel školy ve spolupráci se školním metodikem prevence, na podkladě odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne **škola sama**, nebo si povolá **odborníka specialistu**. V případě, že jde o počáteční a

obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky z PPP Rakovník, popř. s Policií ČR.

Další potup školy:

3. Prioritní je okamžitá ochrana oběti – v případě nutnosti přemístit žáka do jiné místnosti, zvážit odchod žáka s rodiči popřípadě přivolat lékařskou pomoc.
4. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi (důležité věci si zapisovat, porovnávat, věnovat pozornost nesrovnalostem v časech, místech a osobách). Rozhovor vede metodik prevence za přítomnosti ředitele školy, výchovného poradce (třídní učitel). Rozhovor je veden v samostatné místnosti. Zápis pořizuje obvykle výchovný poradce.
  - ředitel školy kontaktuje neprodleně rodiče oběti
  - dohoda o vzájemné informovanosti mezi rodiči a školou
  - oddělení agresorů od kolektivu třídy, a to bezprostředně, aby nemohli i agresori ovlivňovat svědky
5. Na základě pozorování ostatních pedagogů a znalosti kolektivu nalezení vhodných svědků.

Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů). Rozhovory vede metodik prevence za přítomnosti ředitele školy, výchovného poradce (třídní učitel). Rozhovor je veden v samostatné místnosti. Zápis pořizuje obvykle výchovný poradce.

Důležité je zejména zjistit odpovědi na následující otázky:

Kdo je obětí, popřípadě kolik obětí je?

Kdo je agresorem, kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování?

K jak závažným manipulativním a agresivním projevům došlo?

Kdy a kde se šikana odehrává?

Jak dlouho šikana trvá?

6. Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit důvěrnost a bezpečnost informací. Nikdy neřešit problém před třídou. Rozhovor vede metodik prevence za přítomnosti ředitele školy, výchovného poradce (třídní učitel). Rozhovor je veden v samostatné místnosti (zvážit rozhovor v průběhu vyučování). Zápis pořizuje obvykle výchovný poradce.

Zajištění ochrany obětem – účinné dohledy učitelů, nabídnutí pomoci (i odborné)

7. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi. Vytipovat nejslabší článek (hovořit s ním jako s prvním), dovést agresory k přiznání, popřípadě narušit jejich soudržnost. Rozhovor vede metodik prevence za přítomnosti ředitele školy, výchovného poradce (třídní učitel). Rozhovor je veden v samostatné místnosti. Zápis pořizuje obvykle výchovný poradce.

Následuje zasedání výchovné komise. Vyhodnocení získaných informací, naplánování dalšího postupu.

8. Ředitel školy pozve individuálně rodiče agresorů na zasedání výchovné komise. Cílem je seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření (možnosti nápravy) a požádat o spolupráci. Rodičům je dle potřeby nabídnuto specializované vyšetření žáka.
9. Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jedná o první případ či opakované jednání.
10. O zasedání výchovné komise informovat rodiče oběti. Sdělit jim další postup, oznámit potrestání viníků. Rodiče jsou seznámeni s dalšími postupy školy v rámci ošetření vztahů ve třídě.
11. Třídní učitel citlivě rozebere situaci ve třídě na třídní hodině, vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třídu nadále pečlivě sledovat.
12. Následná péče

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina).

Žáci jsou TU opětovně informováni o možnostech sdělit podezření či konkrétní poznatky o šikaně, o event. oběti, v případě, že budou svědky šikany – Schránka důvěry, Linka bezpečí ČR 800 155 555, VP, ŠMP, TU.

Cílem je obnovit pravidla fungování ve třídě a nastavit opět zdravé normy v kolektivu (formy a metody práce jsou v kompetenci TU, TU spolupracuje s metodikem prevence). Pracuje se s pravidly tříd a dynamikou třídního kolektivu.

Pedagog je povinen:

- podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi dětmi
- jednat s dětmi jako s partnery
- udržovat ovzduší důvěry mezi dětmi a pedagogy

- v kritických situacích dát jasně najevo, že špatné chování nelze tolerovat
- nebýt lhostejný k projevům agresivity
- informovat děti i rodiče, na koho se obrátit při problémech
- součástí třídnických hodin může být diskuse, jaký je rozdíl mezi šikanováním a škádlením, hledání odpovědi co mohou udělat ostatní a co já sám, abychom se ve třídě cítili bezpečně a v pohodě, řešení otázky, co by se dalo dělat společně zajímavého, kooperační hry.

Neméně důležitá je další práce s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu lze zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů. Na žádost rodičů umožní škola agresorovi individuální výchovný plán.

Při **vážných případech šikany**, náhlém výbuchu násilí vůči oběti je samozřejmě nutno postupovat odlišně.

1. Je nutné okamžitě izolovat oběti a agresory (i vzájemně – zamezit pomluvě).
2. Zajistit okamžitou ochranu obětí.
3. Neprodleně celou věc řešit.
4. Zvážit oznámení PPP v Rakovníku.
5. Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství.

V. Výchovná opatření

Pro potrestání agresorů využíváme i následující běžná výchovná opatření: Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, snížení známky z chování. Je-li to možné, převedení do jiné třídy. V mimořádných případech se užijí další opatření: Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu. Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

VI. Spolupráce s rodiči

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikánování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědný ředitel školy. Při nápravě šikánování je potřebná spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků, jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací.

- vzájemné informování - ze strany školy v případě, že se šikana objeví a ze strany rodičů v případě, že zpozorují nějaký problém

- třídní schůzky, konzultační hodiny TU, ŠMP, VP

VII. Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školního metodika prevence, výchovného poradce nebo ředitele školy s dalšími institucemi a orgány. Neméně důležitá je spolupráce při následné péči. V případě potřeby spolupracuje škola zejména s PPP a Poradnou pro rodinu v Rakovníku.

Dále:

- středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry
- s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie
- s oddělením péče o rodinu a děti, s OSPOD Rakovník

VIII. Obecné kompetence

Třídní učitel - pedagog

V rámci výuky usiluje **každý pedagog** o rozvoj kompetencí žáků v oblasti mezilidských vztahů založených na principech respektujících identitu a individualitu jedince. Podílí se na odhalování šikany a jejím vyšetřování. Všichni pedagogové by měli vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce.

K naplnění tohoto programu využívá **třídní učitel** především třídnické hodiny. Tyto specifické hodiny by měly mít odlišný charakter než běžné vyučovací hodiny. Důležité je stanovení pravidel komunikace (otevřenost, aktivní účast, včasný příchod, ukázněnost, závaznost rozhodnutí). Prostorové uspořádání by mělo být kruhové, aby všichni přítomní na sebe viděli. Obsah třídnické

hodiny by měl být zaměřen především na utváření kladných sociálních vazeb žáků. Vhodné je také zařadit „Téma dne“, kolečko otázek a odpovědí apod.

Třídní učitel je povinen na začátku šk. roku seznámit s Programem školy proti šikanování nejen žáky, ale i jejich zákonné zástupce.

Metodik prevence

Ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky vytváří Program proti šikanování, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě (svolává výchovnou komisi, vede individuální konzultace se žáky a rodiči, informuje o možnostech odborné péče apod.). Spolupracuje se specializovanými institucemi. Předává informace týkající se diagnostiky a řešení šikany. Zajišťuje doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti násilného chování a šikanování.

Výchovný poradce

Úzce spolupracuje s metodikem prevence. V případě odhalení šikanování navrhuje opatření k možné nápravě (svolává výchovnou komisi, vede individuální konzultace se žáky apod.). Jedná se sociálním odborem příslušného OÚ. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti.

Ředitel školy

Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod. Je odpovědný za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí. Zajistí vzdělávání pracovníků (pedagogických i nepedagogických) v akreditovaných kurzech k problematice šikanování.

Zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním, dle potřeby přecházení žáků do zařízení školního stravování a do školní družiny. Především v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet. Zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování.

IX. Evaluace

Hodnocení programu je realizováno:

- prostřednictvím diskuzí mezi pedagogy navzájem na ped. radách a provozních poradách
- průběžně formou dotazníků (VkZ a VkO, třídnické hodiny)

Na zpětné vazbě se podílí nejen třídní učitelé, ale všichni pedagogové, kteří v konkrétní třídě vyučují.

X. Závěr

Tento program vychází z Metodického pokynu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. . MSMT – 22294/2013-1.

Přílohy

Seznam doporučené literatury

- Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (1997, 2000). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.
- Kolář, M. (Ed.) (2004). Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PF UP 30.3.
- Kolář, M. (2003). Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR.
- Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: sborník metod. Praha, IPPP.
- Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi. Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Praha: Portál.

Časopisy

- Kolář, M. (2007). Český školní program proti šikanování. Právo a rodina č.3/2007
- Kolář, M. (2006). Jak na šikanu? Psychologie dnes 2 (12), 16-18
- Kolář, M. (2005). Devět kroků při řešení počáteční šikany aneb pedagogická chirurgie. Prevence 7 (2), 3-7.

Znaky šikanování

- a) Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- b) Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- c) O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- d) Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- e) Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- f) Stává se uzavřeným.
- g) Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- h) Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- i) Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- j) Stále postrádá nějaké své věci.
- k) Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- l) Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- m) Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- n) Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
(Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!)

- o) Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- p) Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným nebo pohrdavým tónem.
- q) Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- r) Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- s) Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- t) Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- u) Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Doporučení rodičům

Doporučujeme upozornit rodiče zejména na to, aby si všímali těchto příznaků šikanování:

- v) Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- w) Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- x) Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- y) Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo).
- z) Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- aa) Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- bb) Dítě chodí domů ze školy hladové (berou mu svačinu nebo peníze na ni)
- cc) Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- dd) Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- ee) Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- ff) Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- gg) Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- hh) Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.

- ii) Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- jj) Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Základní škola a mateřská škola Jesenice, okres Rakovník

Směrnice k primární prevenci rizikového chování u dětí a žáků

Č. j.: ZŠ 777/2023 – Sm 115/2023	Spisový znak: A.2	Skartační znak: A 5
Vypracovala:	Mgr. Lenka Valešová, školní metodik prevence	
Směrnice nabývá účinnosti dne:	1. 1. 2024	

Obecná ustanovení

Na základě ustanovení § 30, odst. 1) zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění vydávám jako statutární orgán školy tuto směrnici. Směrnice je součástí organizačního řádu školy.

Článek 1

1. Tato směrnice
  - a) vymezuje terminologii a začlenění prevence do školního vzdělávacího programu,
  - b) popisuje jednotlivé instituce v systému prevence a úlohu pedagogického pracovníka,
  - c) definuje Minimální preventivní program,
  - d) doporučuje postupy škol a školských zařízení (dále jen „školy“) při výskytu vybraných rizikových forem chování dětí a mládeže.

2. Primární prevence rizikového chování u žáků v působnosti školy je zaměřena na předcházení zejména následujícím rizikovým jevům v chování žáků:
  - a) záškoláctví
  - b) šikana, kyberšikana, rasismus, xenofobie, vandalismus, násilí, kriminalita
  - c) intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus, xenofobie, homofobie
  - d) závislosti chování, užívání všech návykových látek, netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling)
  - e) poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie)
  - f) negativní působení sekt
  - g) sexuální rizikové chování
  - h) rizikové sporty, rizikové chování v dopravě, prevence úrazů

3. Aktivity školy jsou cíleně směřovány k efektivní specifické primární prevenci a eliminaci aktivit z oblasti neúčinné primární prevence.

Článek 2

Vymezení základních pojmů

1. Primární prevence rizikového chování žáků – základním principem strategie prevence rizikového chování u dětí a mládeže ve školství je výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování, rozvoji psychosociálních dovedností a zvládnání

zátěžových situací osobnosti a zachování integrity osobnosti. Jedná se o oblast zabývající se prevencí v oblastech uvedených v čl. 1 odst. 2 s cílem zabránit výskytu rizikového chování v daných oblastech, nebo co nejvíce omezit škody působené jejich výskytem mezi žáky.

2. Nespecifická primární prevence – veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.
3. Specifická primární prevence – aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Jedná se o:
  - a) všeobecnou prevenci, která je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika.
  - b) selektivní prevenci, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšenou hrozbu rizikového chování.
  - c) indikovanou prevenci, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky.
4. Efektivní primární prevence – kontinuální a komplexní programy, interaktivní programy, především programy pomáhající čelit žákům sociálnímu tlaku, zaměřené na zkvalitnění komunikace, nenásilné zvládání konfliktů, odmítání návykových látek, zvyšování zdravého sebevědomí, zvládání úzkosti a stresu apod.
5. Neúčinná primární prevence:
  - a) zastrasování a triviální přístup: „prostě řekni ne“, citové apely, pouhé předávání informací, samostatně realizované jednorázové akce, potlačování diskuse, stigmatizování a znevažování osobních postojů žáka, pouhé sledování filmu, besedy s bývalými uživateli, nezapojení žáků do aktivit, testování žáků jako náhražka za kontinuální primární prevenci.
  - b) hromadné aktivity nebo promítání filmu by měly být pouze doplňkem, na který by měl vždy navazovat rozhovor v malých skupinkách.
6. Minimální preventivní program – konkrétní dokument školy zaměřený zejména na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. Minimální preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy. Minimální preventivní program je zpracováván na jeden školní rok školním metodikem prevence, podléhá kontrole České školní inspekce, je vyhodnocován a písemně vyhodnocení účinnosti jeho realizace za školní rok je součástí výroční zprávy o činnosti školy.

Postupy v oblasti primární prevence rizikového chování žáků

Článek 3

Začlenění primární prevence rizikového chování žáků do školního vzdělávacího programu

1. Do školního vzdělávacího programu vydaného ředitelem školy je začleněna problematika prevence rizikového chování u dětí a tato problematika je začleněna do osnov tak, aby se stala přirozenou součástí školních osnov a výuky jednotlivých předmětů a nebyla pojmána jako nadstandardní aktivita školy.
2. Každý pedagogický pracovník dbá, aby uplatňovaná prevence rizikového chování u žáků podle odstavce 1 byla prováděna komplexně, tj. ve všech oblastech, jichž se prevence rizikového chování u žáků dotýká:
  - a) Psychosociální dovednosti (soběstačnost, autonomie, důstojnost, seberealizace, spokojenost v rodinných, přátelských a dalších mezilidských vztazích, sociální a kulturní integrovanost, tvořivost, schopnost milovat, pracovat a žít v souladu s rozmanitou kulturou a světem).
  - b) Existence (pečuji o sebe, o svůj zevnějšek, volím mezi zdravým a nezdravým způsobem života, jsem nezávislý a mám představu o své budoucnosti, věřím v budoucnost, vnímám, že život má smysl).
  - c) Sounáležitost (vnímám se jako součást životního prostředí a Země, cítím se bezpečně ve škole, ve městě, jsem oceňován a ostatní si mě váží, mám kamarády a vážím si jich, umím se o sebe postarat a přijímat zdravotní/sociální pomoc a služby).
  - d) Adaptabilita (dávám pozor na sebe a svůj zevnějšek, jsem žák, účastním se sportovních a rekreačních aktivit, setkávám se s lidmi a trávím s nimi volný čas, plánuji si volbu profese nebo zaměstnání, řeším s odvahou své problémy, mám právní povědomí).
3. Školní preventivní strategie (školní preventivní program)
  - a) je dlouhodobým preventivním programem pro školy a školská zařízení.
  - b) je součástí školního vzdělávacího programu, který vychází z příslušného rámcového vzdělávacího programu, popř. přílohou dosud platných osnov a učebních plánů.
  - c) vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu.
  - d) jasně definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle.
  - e) je naplánována tak, aby mohla být řádně uskutečňována.
  - f) se přizpůsobuje kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí, respektuje rozdíly ve školním prostředí.
  - g) oddaluje, brání nebo snižuje výskyt rizikového chování.
  - h) zvyšuje schopnost žáků činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí.
  - i) má dlouhotrvající výsledky.
  - j) pojmenovává problémy z oblasti zneužívání návykových látek dle čl. 1, odst. 1 a případně další závislosti, včetně anabolik, dopingu, násilí a násilného chování, intolerance a antisemitismu.
  - k) pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, pacientům či dětem) při ochraně jejich lidských práv.
  - l) podporuje zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity).
  - m) poskytuje podněty ke zpracování Minimálního preventivního programu.

Článek 4

System organizace a řízení primární prevence rizikového chování u žáků

1. Ředitel školy

Vytváří podmínky pro předcházení vzniku rizikového chování zejména:

- a) zabezpečením poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci rizikového chování.
- b) koordinací tvorby, kontrolou realizace a pravidelným vyhodnocováním Minimálního preventivního programu a začleněním Školního preventivního programu do osnov a učebních plánů školního vzdělávacího programu školy.
- c) řešením aktuálních problémů souvisejících s výskytem rizikového chování ve škole,
- d) jmenováním školním metodikem prevence pedagogického pracovníka, který má pro výkon této činnosti odborné předpoklady, případně mu umožní studium k výkonu specializovaných činností v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- e) pro systematické další vzdělávání školního metodika v oblasti specifické primární prevence a pro činnost školního metodika s žáky a zákonnými zástupci ve škole.
- f) podporou týmové spolupráce školního metodika, výchovného poradce, třídních učitelů a dalších pedagogických pracovníků školy při přípravě, realizaci a vyhodnocování Minimálního preventivního programu.
- g) spoluprací s metodikem prevence v PPP, popř. s krajským koordinátorem prevence.
- h) zodpovědným výběrem externího partnera, který pomáhá škole realizovat Minimální preventivní program.
- i) podporou aktivit příslušného obecního úřadu zaměřených na rozvoj zdravého životního stylu.
- j) monitorováním a vyhodnocováním realizace dalších opatření, ve školním řádu a vnitřním řádu musí být popsána kontrolní a sankční opatření v oblasti rizikového chování ve škole.

2. Školní metodik prevence

Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny právním předpisem - vyhláškou č.72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

2.1. Metodické a koordinační činnosti

- a) Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.
- b) Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování a dalšího rizikového chování.
- c) Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.).
- d) Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.
- e) Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti.
- f) Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence.

- g) Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.
- h) Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování žáků v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.
- i) Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

2.2. Informační činnosti

- a) Zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
- b) Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
- c) Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci).

2.3. Poradenské činnosti

- a) Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).
- b) Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole.
- c) Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

3. **Třídní učitel** (ve vztahu k primární prevenci):

- a) spolupracuje se školním metodikem prevence na zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci Minimálního preventivního programu a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě,
- b) motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy,
- c) zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků třídy,
- d) získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

Článek 5
Minimální preventivní program

1. Na tvorbě a realizaci Minimálního preventivního programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Koordinace tvorby a kontrola realizace patří ke standardním činnostem školního metodika prevence, při tvorbě a vyhodnocování Minimálního preventivního programu školní metodik prevence dle potřeby spolupracuje s metodikem prevence v PPP.
2. Škola vždy zpracovává Minimální preventivní program, který podléhá kontrole České školní inspekce.

Článek 6
Doporučené postupy při výskytu rizikového chování ve škole a právní vymezení jednotlivých případů

Doporučené postupy řešení případů rizikového chování (zneužívání návykových látek) ve škole jsou popsány v příloze.

Článek 7
Školní řád v oblasti prevence sociálně patologických jevů

Školní řád je upraven podle přílohy této směrnice.

Článek 8
Zrušovací ustanovení

Zrušuje se Směrnice ředitelky k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a žáků Č. j.: ZŠ 39/2012.

Mgr. Petr Koníř, ředitel školy

Příloha

KRIZOVÝ PLÁN

I. Jak řešit případy související s užíváním návykových látek v prostředí školy	
Doporučené postupy	str. 8
Tabákové výrobky	str. 9
Alkohol	str. 9
II. Oblast prevence užívání návykových látek	str. 11
III. Krádeže a vandalismus	str. 14
IV. Šikana, kyberšikana	str. 15
V. Syndrom týraného dítěte	str. 15
VI. Záškoláctví	str. 16
VII. Rizikové chování v dopravě	str. 17
VIII. Poruchy příjmu potravy	str. 18
IX. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus, homofobie	str. 18
X. Násilí	str. 19
XI. Sebevražedné chování	str. 20
Souhlas zákonného zástupce	str. 21

KRIZOVÝ PLÁN

I. Jak řešit případy související s užíváním návykových látek v prostředí školy

Pojem návykové látky zahrnuje veškeré látky (m. j. omamné a psychotropní), které jsou schopné ovlivnit psychiku člověka, jeho sociální chování a ovládací nebo rozpoznávací schopnosti. Patří sem také alkohol nebo tabák. To, co je považováno za NL, jedy apod., stanoví ve svých přílohách zákon o návykových látkách. Jsou to látky podléhající zvláštnímu způsobu zacházení.

V České republice není stanovena věková hranice pro užívání návykových látek (NL, alkoholu i tabákových výrobků). Konzumace návykových látek není považována za protiprávní jednání. Jejich užívání osobami mladšími 18 let je ovšem považováno za nebezpečné chování. Každý nezletilec, který se takového jednání dopouští, má nárok na pomoc orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Navádění k užívání návykových látek, nebo podpora takového chování u osob mladších 18 let jsou zakázány a takové jednání je přestupkem nebo trestným činem. Zakázán je rovněž prodej tabáku a alkoholických nápojů těmto osobám. Užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, na všech školních akcích i při mimoškolní činnosti není přípustné. Všichni zaměstnanci školy mají oznamovací povinnost k ředitelce školy v případě, kdy žáci omamné látky užívají, distribuují nebo u sebe přechovávají.

Doporučené postupy školy

- (1) Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.
- (2) Zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí.
- (3) Školní řád jasně vymezuje zákaz užívání, distribuce a užívání návykových látek v areálu školy a na školních akcích.
- (4) Škola poskytuje žákům a zákonným zástupcům nezbytné informace nutné k zajištění ochrany dětí před sociálně patologickými jevy.
- (5) Škola poskytuje žákům věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.
- (6) Působit na žáky v oblasti primární prevence užívání návykových látek.
- (7) Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i jejich zákonným zástupcům, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.
- (8) Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí NL je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi – Policie ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí, školská poradenská zařízení apod.
- (9) V případech, které stanoví zákon, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností (Rakovník) a zákonným zástupcům žáka.

Postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití návykové látky žákem

Tabákové výrobky

Ve vnitřních i vnějších prostorách všech typů škol je zakázáno kouřit. Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřizovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená.

- (1) Prostory školy jsou označeny grafickou značkou zákazu kouření.
- (2) Kouření v prostorách školy je zakázáno. Porušení tohoto zákazu je klasifikováno jako hrubý přestupek školního řádu.

Konzumace tabákových výrobků ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- (3) Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy.
- (4) V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (5) V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán-sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
- (6) Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.

Alkohol

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci alkoholu podporovat.

- (1) Školním řádem škola stanovila zákaz užívání alkoholu v prostorách školy v době školního vyučování i na všech akcích školou pořádaných.
- (2) Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let může být trestným činem nebo přestupkem.

Konzumace alkoholu ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- (3) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- (4) V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

- (5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, pedagogický pracovník: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy a zákonného zástupce žáka.
- (6) V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- (7) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností (Rakovník) a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.
- (8) Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Městský úřad Rakovník.
- (9) V případě uživatelova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- (10) Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
- (11) V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem, jako je uvedeno od bodu 3. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka.
- (12) Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Nález alkoholu ve škole

- (1) V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:
  - a) Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
  - b) O nález ihned uvědomí vedení školy.
  - c) Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
  - d) Zpracují stručný záznam o události.
- (2) V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka alkohol, postupují takto:
  - a) Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
  - b) O nález ihned uvědomí vedení školy.
  - c) O nález sepiší stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo její zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.

- d) O nálezu vyrozumí zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.
- e) V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

II. Oblast prevence užívání návykových látek

Všem osobám je v prostorách školy zakázáno užívat návykové látky, ve škole s nimi manipulovat. To neplatí pro případy, kdy osoba užívá návykové látky v rámci léčebného procesu, který jí byl stanoven zdravotnickým zařízením.

Požívání omamných a psychotropních látek (dále jen „NL“) osobami mladšími 18 let je v České republice považováno za nebezpečné chování. Každý, kdo se ho dopouští, má nárok na pomoc orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

- (1) V případě, kdy se škola o takovém chování dozví, bude tuto skutečnost hlásit zákonnému zástupci žáka.
- (2) Škola je povinna oznámit orgánu sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že žák požívá návykové látky.
- (3) Distribuce dle § 187 trestního zákona a šíření NL dle § 188 trestního zákona je v ČR zakázána a takové jednání je trestným činem nebo proviněním. Škola je povinna v takovém případě takový trestný čin přerušit a učinit tak v každém případě včasným oznámením věci policejnímu orgánu.
- (4) V případě výskytu látky, u níž je podezření, že se jedná o omamnou a psychotropní látku v prostorách školy, nebo v případě přechovávání takové látky žákem bude škola postupovat stejně jako v bodu (3).

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace návykových látek (omamných a psychotropních), a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

- (1) Školním řádem škola stanovuje zákaz užívání NL a jejich distribuci a přechovávání. Současně stanovuje zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem. Školním řádem stanovuje rovněž sankce za porušení zákazu: napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy. Porušení zákazu bude vždy projednáváno na pedagogické radě za účelem hodnocení klasifikace chování žáka.
- (2) Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 a 188 a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazít takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR nebo státnímu zástupci.

Konzumace NL ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat. O konzumaci sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, včetně toho, zda byly provedeny orientační testy na NL, případně další vyšetření, a s jakým výsledkem, tento záznam založí metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
- (3) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- (4) V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci a Policii ČR.
- (5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle této směrnice - především ihned zajistí vyjádření žáka, vyrozumí vedení školy a zákonného zástupce.
- (6) V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Vyrozumění škola provede i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
- (7) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
- (8) Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Městský úřad Rakovník.
- (9) V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- (10) Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání NL je porušením školního řádu.
- (11) Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní jednání.
- (12) V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost NL (zkouška ze slin, z potu), zákona § 16 z. č. 379/2005 Sb.. Jedná se o formy výuky, které představují odůvodněné riziko ohrožení života nebo zdraví dítěte. V ostatních případech pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce, resp. žáka staršího 18 let s orientačním testováním žáka na přítomnost NL. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem, jako je uvedeno od bodu 3. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka. Test s pozitivním výsledkem plně hradí rodič nebo zákonný zástupce.
- (13) Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem NL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Distribuce NL ve škole

- (1) Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
- (2) Přechovávání NL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přešůpek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin, ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.
- (3) Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
- (4) Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.
- (5) Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsaným níže.

Nález NL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za návykovou, postupují takto:

- (1) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- (2) O nálezů ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem.
- (3) O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- (4) V případě časové překážky na straně Policie vloží za přítomnosti dalšího pracovníka školy látku do obálky, napíší datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru. Zajištěnou látku předá Policii ČR.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za návykovou, postupují takto:

- (1) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- (2) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
- (3) O nálezů sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce.
- (4) O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.
- (5) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou NL u sebe, postupují takto:

- (1) Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
- (2) Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.
- (3) Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

III. Krádeže, vandalismus

Krádeže, zejména mobilních telefonů, a ničení školního majetku, jsou nejčastějšími formami protiprávního jednání, se kterými se lze v prostředí škol setkat.

Jak postupovat preventivně proti krádežím

Nošení cenných věcí (zejména věcí malých rozměrů) do školy je rizikové chování, které může vést k jejich odcizení. Škola žákům doporučuje cenné věci, které nesouvisí s vyučováním a vzděláváním, do školy nebo školského zařízení nenosit, případně je mohou odkládat na místa k tomu určená. Pokud takové místo žáci nemají stanoveny, platí pro ně zákaz odkládání těchto věcí.

I v případě, že bude žákům doporučeno nenosit do školy věci nesouvisející s vyučováním, nelze se odpovědnosti za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech jednostranně zprostit a za klenoty, peníze a jiné cennosti se odpovídá do výše 5 000 Kč (§ 1 nařízení vlády č. 258/1995 Sb., kterým se provádí občanský zákoník); pokud budou věci převzaty do úschovy, hradí se škoda bez omezení.

Pedagogové vedou žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, byli všímaví vůči svému okolí a v případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásili věc pedagogickému pracovníkovi školy.

Jak postupovat při nahlášení krádeže žákem

Žák nahlásí ztrátu věci svému třídnímu učiteli a pokusí se o dohledání věci. Pokud se ztracená věc nenajde, pořídí třídní učitel o události záznam na základě výpovědi poškozeného a informuje vedení školy. Tuto skutečnost nahlásí škola vždy rodičům poškozeného ihned, rodičům zloděje rovněž vždy, nicméně mělo by tomu předcházet precizní zjištění příčin. V případě, kdy je škoda způsobená krádeží nikoli nepatrná, předá škola věc orgánům činným v trestním řízení (ohlásí na obvodní oddělení Policie ČR), nebo poučí poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), že má tuto možnost. V případě, že se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření nemají žádný účinek, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany

Jak postupovat preventivně proti vandalismu

Každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude škola požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti. V poučeních o bezpečnosti a ochraně zdraví je třeba se problematice vzniklých škod věnovat a žáky opakovaně upozorňovat na jednání, které k poškození majetku vede a jak se takovému jednání vyhnout.

Jak postupovat při vzniku škody

Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba informovat ředitele školy, o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka. V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody. V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

IV. Šikana, kyberšikana

- viz Program proti šikanování

V. Syndrom týraného dítěte – CAN

Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná. Dítě nejčastěji poškozuji rodiče a další členové rodiny.

Východiskem pro rozpoznání CAN jsou:

- a) změny v chování dítěte (nezájem, zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými, úzkost, vyděšenost, vyhýbání se společným aktivitám, nápadně lhostejné postoje, agresivní napadání a šikanování vrstevníků, zvýšená citová dráždivost, potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu, váhání s odchodem domů, neomluvené absence, sebepoškozování, útoky z domova)
- b) známky na těle dítěte (opakovaná zranění, modřiny, řezné rány, stopy po svazování, stopy po popáleninách apod.)
- c) známky zanedbání (hlad, chudá slovní zásoba, špatná hygiena, nevhodné oblečení vzhledem k počasí, nedostatek dohledu – dítě pobývá venku dlouho do tmy, vyhledává pozornost dospělého apod.)

U každého podezření výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy. Zákon 359/1999Sb., o sociálně – právní ochraně dětí vyzývá učitele k tomu, aby v případě podezření na týrání žáka kontaktoval odborníky. Tento zákon určuje povinnost školskému zařízení nahlásit případ ohrožení zdraví nebo života dítěte, a to i tehdy, když se objeví pouze podezření na trestný čin. Oznámení řešení problematiky CAN rodičům nebývá vždy v souladu se zájmy dítěte. Doporučuje se respektovat v takovémto případě přání dítěte a o týrání dítěte s rodiči nehovořit (tento úkon přenechá škola orgánu sociálně právní ochrany nebo policii). Toto doporučení neplatí, jestliže jde o jednorázové napadení.

Jak řešit podezření na CAN

Když škola dojde k závěru, že žákovi je potřeba pomoci, měla by se vždy nejdříve pokusit navázat s žákem osobní kontakt. Předpokládá se, že tento klíčový rozhovor povede třídní učitel. Nic by však nemělo bránit tomu, aby rozhovor vedl i jiný učitel, který má z nějakých důvodů s dítětem méně formální vztah. Každý případ je však individuální. Další z možností je doporučit žákovi, aby se obrátil na Linku bezpečí. Je právem každého pedagoga, aby zvolil postup, který považuje v daném případě za nejlepší. Prioritou je pomoci dítěti za každou cenu (např. domluva návštěvy lékaře, nebo PPP i bez účasti rodičů).

Rozhovor s rodiči může škole pomoci rozpoznat, zda v rodině k týrání dochází, nebo zda za neobvyklým chováním dítěte nestojí jiný problém např. šikana. V případě, že se škola utvrdí v podezření na týrání žáka, kontaktuje OSPOD. Tím, že nekontaktujeme orgány činné v trestním řízení, v případě, že už jsme se hodnověrným způsobem dozvěděli o týrání svěřené osoby, můžeme být sami pachatelé trestných činů nepřekážení tr. činu a neoznámení tr. činu.

Jak řešit sexuální zneužívání

Sexuální zneužívání je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneužívatele. Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem, na který se vztahuje povinnost překazit jej. Cílem je předejít vzniku traumatizace dítěte, zabránit pokračování a zabránit rozvoji dlouhodobých zdravotních, sociálních a psychologických následků.

Jestliže se učitel dozví, že je dítě zneužíváno, seznámí s tímto faktem ředitele školy. Pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se nám dítě svěřilo. Vhodné je dítě ujistit, že uděláme vše, abychom mu pomohli. Nezapíráme však, že ze zákona má škola povinnost o této skutečnosti informovat OSPOD a Policii ČR.

VI. Záškoláctví

Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka. Je chápáno jako porušení školního řádu a školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku. Školní docházku eviduje třídní učitel. V případě podezření na záškoláctví kontaktuje tř. učitel nejen zákonné zástupce žáka, ale neprodleně o této skutečnosti informuje i ředitele školy. Postup při omlouvání absence žáků, prevenci a postihy za záškoláctví vymezuje školní řád. Pokud je doklad o nepřítomnosti nedůvěryhodný může se na ředitele školy obrátit na zákonného zástupce o vysvětlení nebo požádat o spolupráci příslušný správní orgán. Záškoláctví může být spojeno s dalšími rizikovými projevy chování.

Jak postupovat preventivně proti záškoláctví

- a) posilovat kladný vztah ke škole
- b) nabízet pozitivní vzory chování a posilovat zdravé klima školy
- c) důsledně seznámit žáky a rodiče se ŠŘ, s preventivní strategií a MPP

Kontakt s dítětem:

- d) nutné komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování
- e) hovořit zásadně o konkrétním chování, bez nálepkování dítěte
- f) nezjišťovat věcnou stránku problému, ale jak ho dítě prožívalo
- g) zajímat se, jak svoje chování vidí s odstupem, co si o něm myslí teď
- h) společně hledat cesty k nápravě
- i) má-li dítě dobrou vůli chovat se lépe, připravit mu pro to podmínky v rodině i ve škole
/tato dobrá vůle nesmí být promarněna/

Rodiče:

- j) vyjádřit porozumění jejich emocím
- k) vést je v komunikaci k oddělování osobnosti dítěte od jeho konkrétního chování
- l) vést k porozumění motivaci chování dítěte
- m) soustředit se na to, co rodiče mohou nebo dokonce musí udělat ke zlepšení situace
- n) na konci rozhovoru vždy shrnout, co bylo dohodnuto
- o) dohodnout se na následném sezení k reflexi, jak dohodnutá opatření fungují případně k hledání dalších možností, sepsat záznam

Neomluvenou nepřítomnost do součtu **10 vyučovacích hodin** řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván dopisem. Projedná důvod nepřítomnosti žáka a upozorní zákonného zástupce na povinnost školní docházky

stanovenou zákonem, způsob omlouvání a s možnými důsledky neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do nějž uvede způsob dohodnuté nápravy. Rodič zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do záznamu zaznamenává. Tř. učitele oznámí tuto skutečnost ředitelce školy.

Pokud má žák **víc než 10 neomluvených hodin**, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce OSPOD, školní metodik prevence, zástupce rady školy, popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se pořídí zápis, který zúčastnění podepíší. Každý účastník obdrží jednu kopii. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zák. zástupci se do zápisu vždy zaznamenává.

V případě, že neomluvená absence žáka přesáhne **25 hodin**, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací OSPOD nebo pověřenému obecnímu úřadu. V případě **opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku**, pokud již byli zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postiženi pro přestupek, nebo je-li neomluvená absence žáka příliš vysoká, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR.

VII. Rizikové chování v dopravě

Za rizikové chování v dopravě považujeme takové jednání, které vede k dopravním kolizím a následně i k úrazům nebo úmrtí. Jedná se zejména o chování v rozporu s oficiálními a neoficiálními pravidly, agresivní nebo neočekávaný způsob chování. Dopravní výchova je součástí ŠVP ZŠ Jesenice.

V oblasti rizikového chování v kontextu dopravy komunikuje škola výlučně s rodiči dítěte. Výjimečně kontaktuje též Policii ČR, a to zejména v případě, kdy je svědky aktivit dětí, které mohou vést k dopravním nehodám.

VIII. Poruchy příjmu potravy

Pro obě poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, bulimie) je příznačný nadměrný strach z tloušťky, nespokojenost s tělem a nadměrná snaha o dosažení štíhlosti a její udržení. Další psychické a zdravotní problémy většinou souvisí s mírou podvýživy a s intenzitou používaných „metod“ na zhubnutí. Poruchám příjmu potravy se podrobněji věnuje učivo přírodopisu (VIII. ročník). Prevence je zaměřena na předcházení nevhodných redukčních diet a prostředků na hubnutí. V případě podezření na PPP u žáka škola vždy informuje rodiče, popř. pediatra.

IX. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus, homofobie

Extremistické chování je takové chování, které je vědomě konáno ve prospěch politických, náboženských a etnických hnutí a ideologií směřujících proti základům demokratického státu. U žáků se zpravidla jedná pouze o dílčí postoje, které mají často slabý ideologický základ.

Za **rasistické chování** lze považovat takové, které na základě přisouzení schopností a dovedností skupin definovaných podle biologického, rasového či národnostního původu tyto příslušníky těchto skupin hodnotí a případně je i poškozují.

Xenofobní chování je chování založené na obavách z cizích, neznámých subjektů.

Antisemitské jednání je takové, které poškozují objekt židovského charakteru.

Homofobie v nejširším slova smyslu zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem, kteří vybočují z běžných genderových norem. V užším slova smyslu se jedná pouze o postoje a jednání negativně namířené vůči homosexuálním lidem. Toto rizikové chování souvisí s dvěma dalšími problémovými oblastmi, kterými jsou šikana a extremismus.

Takto společensky nebezpečné chování se může objevit i u dětí školního věku, ať již jako důsledek rodinné výchovy nebo vlivu okolí.

V případě odhalení znaků výše jmenovaného jednání a chování je nutné:

- p) informovat ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence
- q) zjistit hloubku postojů u jednotlivců a zjistit jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu
- r) zjistit rozšíření uvedených postojů ve třídě – škole
- s) vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu
- t) okamžitě a razantně vystoupit proti netolerantnímu chování žáků
- u) informovat rodiče v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídnout jim spolupráci
- v) v případě závažných projevů informovat Policii ČR

X. Násilí

Agresivní chování patří v každodenním školním životě mezi nejrizikovější jednání. Násilí má celou škálu projevů. Nejčastěji je vnímáno jako projev fyzického násilí. Do této oblasti náleží též vydírání, loupeže, veřejné zostuzení, vandalismus, zneužívání moci, násilí vůči pedagogům a ostatním pracovníkům školy, skupinová agrese a šikana.

U každého podezření výskytu uvedeného jevu musí být vždy informován ředitel školy. V případě porušení zákona je nutné vyrozumět Policii ČR a orgán sociálně právní ochrany obce.

Doporučené postupy:

Zbraně ve škole

- a) Školní řád přísně zakazuje nošení nebezpečných předmětů, zbraní a pyrotechniky do areálu školy.
- b) Pro mapování situace je dobré občas na toto téma „zavést řeč“ – zjistit, kdo už zbraň viděl, kde, u koho apod. Zjistíme tak dostupnost zbraní pro děti. Rodiče, kteří střelnou zbraň vlastní a děti jsou s touto skutečností seznámeni, upozorníme na dodržování bezpečnostních předpisů.
- c) Jestliže některý z žáků do školy zbraň donese, obvykle se s touto skutečností někomu pochlubí – je vhodné tuto informaci od žáků získat (mít informátora).
- d) Všechny viditelné nebezpečné předměty a zbraně okamžitě zabavíme – na základě zápisu je možné zabavený předmět vrátit rodičům.
- e) Jakékoli zranění způsobené žákovi nebezpečným předmětem okamžitě řešíme, o této skutečnosti neprodleně informujeme rodiče útočnicka i oběti, popř. přivoláme Policii ČR.

Útok na učitele

- a) Jakmile se žák začne chovat agresivně, okamžitě se s ním přestaneme dohadovat. Snížíme hlas do klidnější polohy, mluvíme spisovně, jasně a snažíme se hovor ukončit neutrálně. Je úplně jedno, kdo je v právu, nejdůležitější je, aby se dítě uklidnilo a pominula akutní hrozba fyzického útoku.
- b) Za normálních okolností se útoky pohybují ve verbální rovině. Jestliže je útočník drzý nebo se potřebuje jen nějak vyjádřit, pomáhají dlouhé vážné pohledy nebo vtipné zvolání. Humor překvapivě mnoho obdobných situací vyřeší. Nepomáhá hádání s útočníkem. Je vždy nutné „mít třídu na své straně“. Když cítíme, že je třída nerozhodná, musíme buď dojmout, anebo zastrašit. Máme-li čím vyhrožovat, můžeme to zkusit. Další cestou je apelovat na slušnost, čest a spravedlnost. Nejlepší je, když děti umravní útočníka samy.

Rvačka, údery, hmaty, kopy...

- a) Rvačka bývá často omylem považována za šikanu. Jde však o rychlé řešení problému, které není doprovázeno ponižováním a není zdrojem dlouhodobé nenávisti. Tento způsob řešení problému upřednostňují zejména chlapci.
- b) Když se k rvačce nachomýtneme, zasahujeme tak, abychom eliminovali případná zranění.
- c) O rvačce sepíšeme zápis, jsme věcní.
- d) Vysvětlíme žákům, že problémy se dají řešit jinak. Stále dokola bitky zakazujeme.
- e) Je dobré uvědomit si, že rvačkám žádnou prevencí nezabráníme.

Útoky na příslušníky marginálních skupin

- a) Útoky mají nejrůznější podobu od vysmívání až po fyzické násilí.
- b) Vzhledem k tomu, že zostuzení marginálních skupin je veřejností běžně tolerované, je obtížné jim zabránit.
- c) Jakmile se objeví první zdánlivě nevinné verbální útoky, vždy bezprostředně reagujeme
- d) Snažíme se žákům přiblížit kulturu atakované skupiny
- e) Při použití názvu nějaké skupiny jako nadávky reagujeme vysvětlováním a hlasitým odmítáním takovýchto způsobů vyjadřování.

Verbální agrese, hrubé a vulgární výrazy

- a) Jsou velmi častým jevem.
- b) Hrubé a vulgární chování jednoznačně odmítáme. Žáci budou mluvit tak hrubě, jak jim to okolí dovolí. Je nutné, aby děti tento způsob vyjadřování nechápaly jako normu.
- c) Významné je stanovení pravidel vyjadřování a soužití. Musíme si však uvědomit, že ani nastavená pravidla nezaručí jejich důsledné dodržování.

XI. Sebevražedné jednání

Dva klíčové znaky sebevražedného jednání:

- a) dobrovolný a vědomý úmysl ukončit život
- b) cílevědomost jednání vedoucího ke smrti (proto například člověk, který v psychotické atace vyskočí z okna ve snaze „zachránit se“ před halucinovaným nebezpečím, sebevrahem není – v takovém případě mluvíme o sebezabití)

Rizikové faktory

- a) schizofrenie a psychotické poruchy (též toxická psychóza)
- b) poruchy osobnosti (zejména emočně nestabilní)
- c) poruchy nálad (při těžké depresi je sebevražda 5x častější než u běžné populace)

- d) neurotické poruchy (zvláště akutní reakce na stres a posttraumatická stresová porucha)
- e) sebevražedný pokus v osobní anamnéze
- f) sebevražda v rodinné historii či mezi blízkými přáteli
- g) nevyлéčitelné onemocnění či tělesný handicap
- h) závislost (psychoaktivní látky, gambling, sebepoškozování apod.) mužské pohlaví (zvláště v kombinaci s vyšším věkem, osamělostí, nezaměstnaností a závislostí)
  - i) stáří (zvláště v kombinaci s následky různých onemocnění, ztrátou sociálních vztahů a osamělostí)

Co mám dělat, když se mi žák svěří, že chce spáchat sebevraždu

Je nutné vyhodnotit situaci, tj. s žákem dále komunikovat, zjistit, jestli už o tom s někým mluvil, zjistit, jak o tom přemýšlel, co má v plánu.

- a) Dítě vyslechnout, uznat, že to má těžké, nabídnout mu podporu, situaci a důvody dítěte nezlehčovat a nesrovnávat s někým jiným.
- b) Dítěti neslibovat, že to nikomu neřeknu – mám oznamovací povinnost – tuto povinnost vysvětlit – ve většině případů se dítě svěří proto, že hledá pomoc.
- c) Zkuste společně hledat zdroje – na koho se dítě může ve svém okolí obrátit, s kým může své potíže probrat, jaké organizace mu mohou pomoci.
- d) Dítěti nabídnout podporu ŠPP, kontakt na krizovou linku, zajistit další práci s dítětem.
- e) Vyhotovit zápis hovoru.
- f) Situaci oznámit zákonným zástupcům – doporučit odbornou pomoc (psychiater, klinický psycholog, příp. pediatr).
- g) Situaci konzultovat s OSPOD.

Důležité kontakty

Ve škole: výchovná poradkyně: Mgr. Miroslava Peterová

Mimo školu: Krizová linka: 116 111, www.linkabezpeci.cz

Rodičovská linka 606 021 021, www.rodicovskalinka.cz

Linka pro rodinu a školu 116 000, www.linkaztracenedite.cz

Poradna Vigvam, www.poradnavigvam.cz

Základní škola a mateřská škola Jesenice, okres Rakovník
Školní 323, 270 33 Jesenice, tel.: 313599810, 313599286

**Souhlas zákonného zástupce nezletilého žáka
s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu nebo NL**

Souhlasné prohlášení zákonného zástupce k možnosti orientačního testování přítomnosti návykových látek v lidském organismu v průběhu povinné školní docházky do Základní školy a mateřské školy Jesenice.

Způsob testování:

Testování na přítomnost **alkoholu pomocí dechové zkoušky**, v případě přítomnosti **NL pomocí zkoušky ze slin nebo z potu**.

Jméno žáka .....

Datum narození .....

Souhlasím s orientačním testováním přítomnosti návykových látek v organismu mého syna/dcery, **existuje-li důvodné podezření z požití návykové látky**.

Beru na vědomí, že v případě pozitivního nálezu orientačního testu, mám jako zákonný zástupce nezletilého žáka nebo zletilý žák právo požadovat provedení lékařského laboratorního vyšetření. Současně beru na vědomí, že v případě pozitivního testu na přítomnost návykové látky jsem ze zákona¹ povinen uhradit náklady na provedený test a stejně tak případnou dopravu do zdravotnického zařízení.

Současně tímto potvrzuji, že jsem byl ze strany školy/školského zařízení informován o způsobu, jakým se testování provádí, důvodech pro provedení testování a možných důsledcích testování písemnou formou.

Zároveň beru na vědomí, že v případě pozitivního nálezu orientačního testu na návykové látky budou v níže uvedených konkrétních případech vůči výše jmenovanému žákovi uplatňována výchovná opatření.

V..... dne.....

.....
podpis zákonného zástupce

¹ § 16 odst. 8 z.č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů